

# ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi'nin Eğitim Kurumlarında Uygulanmasının Etkinliğinin Değerlendirilmesi\*

## ARAŞTIRMA MAKALESİ

Osman DOLGUNYÜREK <sup>1</sup>, Sefer ADA<sup>2</sup>

<sup>1</sup> İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, osmandolgunyurek@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8368-9170

<sup>2</sup> Prof. Dr. İstanbul Gedik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü sefer.ada@gedik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8558-7546

Gönderilme Tarihi: 13.06.2024 Kabul Tarihi: 11.09.2024 DOI: 10.37669/milliegitim.1500544

**Atıf:** “Dolgunyürek, O., ve Ada, S. (2025). ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi'nin Eğitim Kurumlarında Uygulanmasının Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 54(246), sayfa 1197-1220. DOI: 10.37669/milliegitim.1500544 ”

### Öz

Günümüzde yüz yüze eğitim, öğrencinin sosyalleşmesi ve aktif katılımını teşvik etmek amacıyla belirli standartlara uygun fiziksel mekânlarda gerçekleşmektedir. Bu nedenle, sağlıklı ve güvenli eğitim ortamlarının oluşturulması, etkili bir eğitim öğretim süreci için önemlidir. Bu çalışma, ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi'nin (İSGYS) eğitim kurumlarında uygulanmasını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma nitel araştırma modelinde tasarlanmış, içerik analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Yarı-yapılandırılmış 7 sorudan oluşan online formu ile veriler toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini, ISO 45001 İSGYS baş tetkikçisi olan 45 kişi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, Tetkikçilerin büyük bir kısmı, sistemin iş sağlığı ve güvenliği farkındalığını artırmada etkili olduğunu, çalışanların ihtiyaç ve beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, bazı tetkikçiler; İSG politikalarının bazı alanlarda yetersiz kaldığını ve bu alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. ISO 45001 standardının yasal uyum çerçevesinde genellikle etkin olduğu, ancak bazı durumlarda sınırlı bir etki gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, uygulamanın etkinliğinin okul veya kurum türüne göre farklılık gösterebileceği ve bu nedenle belirli alanlarda özelleştirilmiş yaklaşımların gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** ISO 45001, İSG, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi, eğitim kurumu, tehlike ve risk farkındalığı, okul sağlığı ve güvenliği, acil durum yönetimi

\*Bu çalışma Osman DOLGUNYÜREK'in “ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Standardının Eğitim Kurumlarında Uygulanmasının Değerlendirilmesi” isimli doktora tezi çalışmasının bir kısmından oluşturulmuştur.

# Evaluation of the Effectiveness of Implementation of ISO 45001 Occupational Health and Safety Management System in Educational Institutions

## RESEARCH ARTICLE

### Abstract

*In contemporary education, face-to-face learning occurs in physical environments that meet certain standards, aiming to promote student socialization and active participation. Therefore, the creation of healthy and safe educational settings is crucial for an effective teaching and learning process. This study aims to evaluate the implementation of the ISO 45001 Occupational Health and Safety Management System (OHSMS) in educational institutions. The research was designed using a qualitative research model and conducted through content analysis. Data were collected via an online form consisting of seven semi-structured questions. The study sample comprises 45 individuals who are lead auditors of the ISO 45001 OHSMS. According to the research findings, the majority of auditors reported that the system is effective in raising awareness of occupational health and safety and meeting the needs and expectations of employees. However, some auditors indicated that the OHS policies are insufficient in certain areas and require improvement. It was also found that while the ISO 45001 Standard is generally effective in ensuring legal compliance, its impact is limited in some cases. Additionally, the study concludes that the effectiveness of the implementation may vary depending on the type of school or institution, and therefore, customized approaches may be necessary in specific areas.*

**Keywords:** ISO 45001, OHS, occupational health and safety management system, educational institution, hazard and risk awareness, school health and safety, emergency management

### Giriş

İş sağlığı ve güvenliği (İSG), çalışanların çalışma ortamında yaptığı iş veya diğer şartlardan dolayı sağlık ve güvenliğinin olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla yapılan bilimsel çalışmalardır. İSG aynı zamanda, mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının korunmasıyla birlikte mevcut şartların iyileştirilmesi amacıyla yapılan sistematik çalışmalardır. İş sağlığı, çalışanların yalnızca fiziksel yönden iyi olma durumunu değil, bununla birlikte çalışanın sosyal ve ruhsal bakımdan tam iyi olma durumlarının sağlanmasıdır. İş sağlığı, çalışanın iyi olma hâlinin en iyi düzeyde sürdürülmesini, iş ortamı şartlarından dolayı çalışanın sağlığına gelebilecek zararların önlenmesini önceler. Ayrıca çalışanın iş yerinde, fiziksel ve psikolojik durumuna uygun yerlere yerleştirilmesini, ergonomik şartların iyileştirilmesini asıl amaç olarak ele alan bir bilimdir (Abidin vd., 2021).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından sağlık, “yalnızca sağlığın olumsuz etkilenmesi değil, bununla birlikte ruhen, beden ve sosyal açıdan ve

tam bir iyi olma hâli” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda çalışan sağlığı, bireyin işiyle alakalı sağlık durumu, iş güvenliği uygulamaları da iş yerinde işin yürütüm şartlarından kaynaklanan tehlikelerden, sağlığa zarar veren durumlardan koruma ve sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturma adına planlanan ve uygulanan faaliyetler olarak ifade edilebilir (Friend vd., 2023). Çalışma yaşamında çalışan sağlığı, önemli ve dikkate alınması gereken bir konu olarak yer almaktadır. Kavramsal açıdan bakıldığında iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları; iş yerindeki sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının oluşturulması, iş kazası ve meslek hastalıkları riskinin en aza indirmesi, çalışanların hak ve yükümlülükleri hakkında bilgilendirilmesi, çalışanların iş ortamında karşılaşabileceği tehlike ve riskler konusunda eğitilmesi için gerçekleştirilir (Mullen vd., 2024). Diğer bir ifadeyle iş sağlığı ve güvenliği kavramı, çalışanların çalışma ortamından veya dışarıdan gelebilecek tehlike ve risklerden korunmasını hedefleyen bir sistem şeklinde ifade edilmektedir (Gökçe, 2020). Genel bir ifadeyle iş sağlığı ve güvenliği çalışanların sağlık ve güvenliklerini korumak ve geliştirmek için yapılan sistemli çalışmaların tamamı olarak ifade edilebilir.

Eğitim kurumlarında da iş sağlığı ve güvenliği, öğrencilerin ve personelin güvenli bir ortamda bulunmalarını sağlamak için hayati öneme sahiptir. Eğitim süreçlerinin planlanması ve uygulanması sırasında iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin entegrasyonu, hem öğrencilerin hem de çalışanların bu konuda bilinçlenmelerini ve gelecekteki iş hayatlarında bu farkındalıkla hareket etmelerini destekler. Eğitim kurumlarının güvenlik kültürünün yaygınlaştırılması açısından sorumluluğu büyüktür, bu da iş sağlığı ve güvenliğinin eğitim süreçlerinde önemli bir yere sahip olmasını gerektirir. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Belgelendirme Hizmetleri Yönergesi doğrultusunda, okullarda sağlık ve güvenlik şartları ile kalite yönetimleri uluslararası standartlara uygun olarak belgelendirilmektedir. Bu kapsamda bugüne kadar 235 okul/kurum ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi (İSGYS) belgesi almıştır (MEB, 2022).

MEB’e bağlı okul ve kurumlar, tehlike sınıfları tebliğine göre az tehlikeli ve tehlikeli sınıfta yer almaktadır. Örneğin anaokulu, ilkokul ve genel Anadolu liseleri az tehlikeli sınıfta yer alırken, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları tehlikeli sınıfta yer almaktadır. Bu okullarda çalışan öğretmen ve eğitim alan öğrencilere sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamı sağlanabilmesi için İSG profesyonellerinin desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde 6331 sayılı Kanun’un 38’inci maddesinde 50’den az çalışanı olan az tehlikeli sınıfta yer alan

iş yerleri ile kamu kurumlarında İSG profesyoneli görevlendirme zorunluluğu 31.12.2024 tarihine kadar ertelendi. Bu ertelemeden dolayı MEB'e bağlı okul ve kurumlarda İSG profesyoneli (iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli) söz konusu tarihe kadar görevlendirilemeyecektir. Bu sebeple okullarda İSG hizmetinin sunulmasında İSG profesyonellerinin desteğinin alınması mümkün olmamaktadır. MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi Daire Başkanlığı tarafından tüm illerde İl İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB), ilçelerde ise İlçe İşyeri Sağlık ve Güvenlik Büroları (İlçe İSGBR) kurulmuştur. İl İSGB'lerde görev yapmak üzere iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip il koordinatörleri, ilçe İSGBR'lerde ise tercihen iş güvenliği uzmanı olan büro yöneticileri görevlendirilmiştir. MEB'e bağlı 75 bin 19 resmî ve özel okul, 19.904.679 öğrenci ile 1.154.383 öğretmen bulunmaktadır (MEB, 2022). Söz konusu kurum, öğrenci ve öğretmen sayısı dikkate alındığında görevlendirilen iş güvenliği uzmanlarının yeterli İSG hizmeti sunmalarının mümkün olmayacağı çok açıktır.

Eğitim kurumlarında çalışan sayısı ve öğrenci sayısı ile birlikte başta veliler olmak üzere okulu ziyaret eden diğer kişiler de dikkate alındığında iş kazası ve diğer kazaların yaşanma ihtimali çok yüksektir. Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Yılı Sağlık ve Güvenlik Hizmetleri Yönetmeliğine göre 2023 yılında okul/kurumlarda meydana gelen 2.280 öğrenci ve çalışan kazası ile 139 ramak kala olay meydana gelmiştir (MEB, 2023). Okullarda yaşanan kazaların bazıları ölümle sonuçlanmış ve sosyal medyada yer almıştır. Öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadığı kazalara bakıldığında mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin atölye ve laboratuvar derslerinde ve özellikle işletmede pratik eğitim süreçlerinde kazaya maruz kaldıkları görülmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları tehlike sınıfları tebliğine göre tehlikeli sınıfta yer almaktadır. Bu sebeple bu kurumlarda görev yapan başta meslek dersi öğretmenlerinin, atölye ve laboratuvar derslerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarına uygun davranması öğrencileri de bu konuda bilgilendirerek takip etmesi gerekmektedir. ISO 45001 İSGKYS, kurumların sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi, tehlike ve risklerin belirlenerek gerekli önlemlerin alınması şartlarını önceler. Bu sebeple okullarda ISO 45001 İSGKYS'nin uygulanması, çalışanlar başta olmak üzere öğrencilerin de İSG ile ilgili farkındalığının artırılması, kurumdaki tehlike ve risklerin sistematik bir şekilde belirlenerek gerekli tedbirlerin planlanması ve uygulanmasına katkı

sağlayacaktır. Böylece okullarda İSG profesyoneli desteğinden yoksun kalmanın olumsuzlukları azaltılmış olacaktır. MEB’e bağlı okul ve kurumlarda, iş sağlığı ve güvenliği bakımından tehlike ve riskleri yönetmek ve öğrenci, öğretmen ve diğer tüm çalışanlar için sağlıklı ve güvenli bir eğitim öğretim ortamı oluşturmak amacıyla ISO 45001 İSGKYS’nin uygulamasına başlanmıştır. Bu standardın uygulanması tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilen bir faaliyet olup özellikle entegre yönetim sistemi uygulayan okullarda daha sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamının olduğu söylenebilir.

İş sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin çeşitli alanlarda uygulamalarının değerlendirildiği birçok çalışma bulunmaktadır. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin bu sektörlerde kaza ve sağlığı olumsuz etkileyen faktörlerle mücadele edilmesinde etkili olduğu, ayrıca İSG kültürünün oluşmasına olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir (Malinda ve Soediantono, 2022). ISO 45001 İSGYS’nin eğitim kurumlarında uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik literatürde bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada, TS ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi (İSGYS)’nin eğitim kurumlarında uygulanması değerlendirilmiştir. Bu çalışma söz konusu okullarda sürecin etkinliği ve standardın okulun İSG kültürüne katkısının ortaya konulması amacıyla yapılmaktadır. Ayrıca İSG kültürünün henüz eğitim sürecindeyken geliştirilmesi, öğrencilerin mezuniyet sonrası iş hayatında işveren veya çalışan rolüyle, temel İSG kültürünü geliştirmesine katkıda bulunabilir.

## Yöntem

### Araştırmanın Modeli

Çalışma, nitel araştırma modeli çerçevesinde tasarlanmış ve içerik analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, metin veya söylem içeriğindeki temel bileşenleri belirlemek, sınıflandırmak ve yorumlamak amacıyla kullanılan sistematik, metodolojik ve nesnel bir yöntem olarak tanımlanır. Bu teknik, bir metin ya da görsel içerikte önceden belirlenmiş kategorilerin veya kodların varlığını sistemli bir şekilde analiz etmek için uygulanmaktadır (Robert ve Bouillagat, 1997).

### Çalışma Grubu

Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden tipik durum örnekleme ile belirlenmiştir (Patton, 2018; Christensen vd., 2015). Çalışma grubunu ISO 45001 iş sağlığı ve güvenliği standardının eğitim kurumlarında uygulanmasının

tetkikçiler tarafından değerlendirilmesine yönelik olarak eğitim kurumlarında görev yapan 60 tetkikçiden ulaşılabilen 45 tetkikçi oluşturmaktadır. Tetkikçiler, okullarda uygulanan İSG hizmetlerini koordine eden ve izleyen, MEB tarafından yapılan ISO 45001 İSGYS Temel Eğitim, Dokümantasyon ve İç Tetkik Kurslarını tamamlamış, görevli olduğu illerde bu standardın okullarda uygulanmasında rehberlik yapmış ve akabinde Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından gerçekleştirilen ISO 45001 İSGYS Baş Tetkikçi Eğitimi'ni başarıyla tamamlamış kişilerden oluşmaktadır. Tetkikçilerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve bakılan kurum sayısına ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

**Tablo 1**

*Çalışmaya Katılan Tetkikçilere Ait Bilgiler*

| Değişkenler   | Açıklamalar       | N  | %    |
|---------------|-------------------|----|------|
| Cinsiyet      | Kadın             | 5  | 11,1 |
|               | Erkek             | 40 | 88,9 |
| Eğitim durumu | Lisans            | 25 | 55,6 |
|               | Lisansüstü        | 20 | 44,4 |
| Bakılan kurum | 1-20 kurum        | 28 | 62,2 |
|               | 21-50 kurum       | 13 | 28,9 |
|               | 51-100 kurum      | 3  | 6,7  |
|               | 101 kurum ve üstü | 1  | 2,2  |
| Yaş           | 50,13±6,207       |    |      |

Tablo 1'de çalışmaya katılan tetkikçilerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde, toplam 45 tetkikçiden %88.9' u (n=40) erkek ve %11.1'i (n=5) kadındır. Eğitim durumlarına bakıldığında katılımcıların %55.6' sı (n=25) lisans, %44.4' ü (n=20) ise lisansüstü düzeyinde eğitim almıştır. Tetkikçilerin bakmış olduğu kurum sayılarına göre dağılım ise şu şekildedir: %62.2' si (n=28) 1-20 kurum, %28.9' u (n=13) 21-50 kurum, %6.7' si (n=3) 51-100 kurum ve %2.2' si (n=1) 101 ve üstü sayıda kuruma bakmaktadır. Katılımcıların en az 35 yaşında en fazla 65 yaşında oldukları, genel olarak ortalama yaşlarının 50,13±6.207 olduğu görülmüştür.

## Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri, yarı-yapılandırılmış 7 sorudan oluşan online form ile toplanmıştır. Yarı- yapılandırılmış formlar, nitel araştırmalarda yaygın olarak tercih edilen bir veri toplama tekniğidir. Bu yöntem, araştırmacıya önceden belirlenmiş konular üzerine sorular hazırlama imkânı tanır (Creswell, 2021). Bu form ile TS ISO 45001 İSGYS'nin eğitim kurumlarında uygulanmasının ve kurumun İSG kültürüne etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

### ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi;

1. İşveren/işveren vekili rollerinin uygulanmasında olumlu katkı sağlamış mıdır?
2. Çalışanların ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması ve çalışan katılımına yönelik katkı sağlamış mıdır?
3. Çalışanların İSG tehlike ve risklerine ilişkin farkındalığına katkı sağlamış mıdır?
4. Kurumlara yasal uyum çerçevesinde katkı sağlamış mıdır?
5. İSG ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasında etkili olmuş mudur?
6. Okul/ Kurum türüne göre (anaokulu, ilkokul, ortaokul, Anadolu lisesi, mesleki ve teknik Anadolu lisesi) uygulamanın etkinliğinde farklılık var mıdır?
7. ISO 45001 İSGYS'nin okul ve kurumlarda uygulanmasının etkinliğine yönelik varsa sizin görüş ve önerileriniz nelerdir?

## Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan ve araştırma kapsamına giren tetkikçilerle yapılacak görüşmede kullanılmak üzere yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak form İSG, ISO 45001 İSGKYS alanında uzman beş kişi tarafından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme formunun geçerlik ve güvenirliliği bakımından çalışma grubuyla benzer özelliklere sahip uzman tetkikçi ile pilot uygulama gerçekleştirilmiş ve form son hâliyle uygulanmıştır.

## Verilerin Analizi

Çalışmada katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizi; metin veya söylem içeriğindeki temel bileşenleri

belirleme, sınıflandırma ve yorumlama süreçlerinde sistematik, metodolojik ve nesnel bir yaklaşım sunması nedeniyle tercih edilmiştir (Robert ve Bouillaget, 1997). Örneklemin doğru belirlenmesi, sonuçların geçerliliği ve güvenilirliğini artırmıştır (Krippendorff, 2004). Kategoriler araştırmamanın amacı, konusu ve verileri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların deneyimlerini ifade etmelerine imkân tanıyan açık uçlu sorularla yürütülmüştür (Patton, 2018). Soru çerçevesi, verilerin karşılaştırılmasına ve genelleştirilmiş sonuçların çıkarılmasına olanak tanımıştır (Polat, 2022). Katılımcılar K1, K2, K3,..., K45 şeklinde kodlanmış; veriler, yüzde, sayı ve katılımcı kodları ile sunulmuştur. Bu yaklaşım, verilerin sistematik ve nesnel olarak değerlendirilmesini sağlamış, bulguların güvenilirliğini artırmıştır (Alanka, 2024).

### **Bulgular**

ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi'nin eğitim kurumlarında uygulanmasının tetkikçiler tarafından değerlendirilmesine yönelik nitel bulgular bu başlık altında işlenmiştir.

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, işveren veya işveren vekili rollerinin uygulanmasına ilişkin katkılarını değerlendiren yanıtlar, “Evet”, “Hayır” ve “Kısmen” olmak üzere üç kategori altında incelenmiştir. İlk kategoride, “Evet” diyen 33 tetkikçi, katılımcıların %73.33'ünü oluşturmaktadır. Bu tetkikçiler, kurumun çalışanların iş sağlığı ve güvenliği (İSG) tehlike ve risklerine dair farkındalığını artırmada etkili olduğunu belirtmiştir. “Hayır” diyen ikinci kategoride yer alan 6 tetkikçi, katılımcıların %13.33'ünü temsil etmekte ve kurumun İSG farkındalık programının bazı bireysel durumlar veya algılar nedeniyle tüm çalışanların ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamayabileceğine işaret etmektedir. “Kısmen” yanıtı veren son kategorideki 5 tetkikçi ise katılımcıların %11.11'ini oluşturmaktadır. Bu grup, kurumun İSG farkındalığına katkıda bulunduğunu ancak bu katkının zaman zaman yetersiz veya tutarsız olduğunu belirtmekte ve kurum politikalarının belirli alanlarda güçlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Katılımcı tetkikçilere ait bazı ifadelere aşağıda yer verilmiştir.

*“Genel olarak işveren rolünün mevzuata göre yerine getirildiği görülmektedir.” (K1)*

*“Bu rollerin yerine getirildiğini düşünüyorum.” (K5)*

*“Hayır tam olarak sağladığını düşünmüyorum.” (K11)*

*“Hayır. İşveren vekili rolü kesinlikle kaldırılmalı, iş ve işlemler İşveren sıfatı ile sürdürülmelidir.” (K23)*

*“Kısmi olarak sağlamaktadır.” (K15)*

*“Kısmen katkı sağlamıştır. Bazı kurumlarda bilinç ve farkındalık oluşmuştur.” (K26)*

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, çalışanların ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması ile çalışan katılımına yönelik katkı sağlama durumuna dair değerlendirmeleri üç ana kategori altında toplanmıştır. İlk kategoride, “Evet” diyen 26 tetkikçi, toplam katılımcıların %57.78’ini oluşturmaktadır. Bu katılımcılar, çalışanların ihtiyaç ve beklentilerinin karşılandığını ve çalışan katılımının sağlandığını belirtmiştir. Bu durum, organizasyon içerisinde çalışanların ihtiyaçlarının büyük oranda karşılandığını ve katılımcıların önemli bir kısmının çalışan katılım süreçlerinden memnun olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, %15.56’lık bir dilimi temsil eden 7 tetkikçi, çalışan ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığını ve katılım süreçlerinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgu, organizasyonel yapının ve yönetim süreçlerinin çalışan beklentilerini karşılamada eksiklikler gösterdiğine işaret etmektedir. Son olarak, %26.67’lik bir oranla 12 tetkikçi, çalışan ihtiyaç ve beklentilerinin kısmen karşılandığını ve katılım süreçlerinin yeterli olmadığını ancak tamamen ihmal edilmediğini belirtmiştir. Bu sonuç, organizasyonun bazı alanlarda çalışan katılımını teşvik ettiğini ancak bu çabaların henüz tam anlamıyla tutarlı bir yapıya kavuşmadığını ortaya koymaktadır. Katılımcı tetkikçilere ait bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

*K1: “Çalışan ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınmıştır.”*

*K9: “Çalışanların görüşleri alınıyor.”*

*K19: “Evet. Memnuniyet anketleri vb. yollarla çalışanların katılımı sağlanmıştır. Çalışan temsilcisi aracılığıyla da katılım sağlandığı görülmüştür.”*

*K3: “Çalışanların katılımı ve ihtiyaçlarının dikkate alınması istenen seviyede değildir.”*

*K38: “Hayır maalesef sistemin formalite olarak kurulduğu anlaşılmaktadır. Çalışanların sistemle ilgili bilgisi yeterli değildir.”*

*K5: "Tüm kurumlarda olmasa da genel olarak evet."*

*K31: "Kısmen sağlanmıştır. Bu konu biraz da okul idaresinin yönetim tarzıyla ilgilidir."*

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, bir kurumun çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği tehlike ve risklerine ilişkin farkındalığına katkıda bulunma durumuna dair değerlendirmeleri üç ana kategori altında incelenmiştir. İlk kategoride, "Evet" diyen 35 tetkikçi, katılımcıların %77.78'ini oluşturmaktadır. Bu katılımcılar, kurumun çalışanların İSG tehlike ve risklerine ilişkin farkındalığını artırmada etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuç, kurumun İSG politika ve uygulamalarının çalışanlar arasında geniş bir kabul gördüğünü ortaya koymaktadır. "Hayır" diyen ve katılımcıların %4.44'ünü temsil eden 2 tetkikçi, kurumun İSG farkındalık programının belirli bireysel durumlar veya algılar nedeniyle tüm çalışanların ihtiyaçlarını karşılamada tam anlamıyla başarılı olamayabileceğini ifade etmiştir. Son olarak, "Kısmen" yanıtını veren 8 tetkikçi, katılımcıların %17.78'ini oluşturmaktadır. Bu katılımcılar, kurumun İSG farkındalığına katkıda bulunduğunu ancak bu katkının kimi zaman yetersiz veya tutarsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, kurumun İSG politikalarının bazı alanlarda güçlendirilmesi gerektiğini ve İSG farkındalık ile eğitim programlarının kapsamının genişletilmesi veya derinleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Katılımcı tetkikçilere ait bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

*K8: "Evet bu konuda sistemin faydalı olduğunu söyleyebilirim."*

*K10: "Evet verilen eğitimlerle farkındalığın arttığı görülmektedir."*

*K12: "Evet kesinlikle. Sürece dâhil olmaları istenen yönde tutum ve gözlem değişimleri oluşturmuştur."*

*K1: "Çalışanların İSG riskleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünüyorum."*

*K3: "Çalışanların kurumdaki İSG tehlikeleri hakkında farkındalığının olmadığını gördüm."*

*K11: "Kısmen tüm çalışanların farkındalığının sağlanmadığı uygulamalara rastlanıyor."*

*K38: "Kısmen sağlamıştır diyebilirim. Çünkü bu konu hem aynı kurumda çalışanlar arasında hem de farklı kurumlarda çalışanlar arasında farklılık göstermektedir."*

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, ISO 45001 standardının kurumlara yasal uyum çerçevesinde katkı sağlama durumuna dair değerlendirmeleri üç ana kategori altında incelenmiştir. İlk kategoride, “Evet” diyen 38 tetkikçi katılımcıların %84.44’ünü oluşturmaktadır. Bu büyük çoğunluk, ISO 45001 standardının kurumlarının yasal uyum süreçlerine önemli ölçüde katkı sağladığını belirtmiştir. Bu sonuç, ISO 45001’in iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin etkin uygulanmasında ve yasal şartlara uyumun sağlanmasında kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. “Hayır” diyen ve katılımcıların %4.44’ünü temsil eden 2 tetkikçi, standardın bazı özel durumlarda yasal uyum süreçlerine katkı sağlamada yetersiz kaldığını veya etkisinin gözlemlenmediğini ifade etmiştir. Son olarak, “Kısmen” yanıtı veren 5 tetkikçi, katılımcıların %11.11’ini oluşturmaktadır. Bu katılımcılar, ISO 45001 standardının yasal uyum konusunda katkısının bazı durumlarda sınırlı olduğunu veya belirli alanlarda iyileştirmeler gerektiğini vurgulamıştır. Bu bulgular, standardın uygulanmasının bazı yönlerinin, kurumun özgün ihtiyaçlarına ve yapılarına göre daha fazla özelleştirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Katılımcı tetkikçilere ait bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

*K8: “Tedbirlerin alınmasını çabuklaştırmıştır.”*

*K12: “Evet, riskin tespit edilmesi ve kabul edilebilir seviyeye indirilmesi için gerekli aksiyonların alındığı gözlenmiştir.”*

*K7: “Tedbirlerin tamamı alınamamıştır.”*

*K19: “ISO kalite yönetim belgesi alınması sürecinde gerekli önlemler alınmış olsa da belgelendirme sonrası çok fazla dikkat edilmediği görülmektedir.”*

*K1: “Kurum koruyucu ve önleyici tedbirlerin bazılarını almış, bazıları için de ödenek istemiştir.”*

*K38: “Bazı kurumlarda etkili olmakla birlikte belgeyi alan kurumlar biraz daha bu konuda rehavete kapılmıştır.”*

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasında etkili olma durumuna dair değerlendirmeleri üç ana kategori altında toplanmıştır. İlk kategoride, “Evet” diyen 33 tetkikçi, katılımcıların %73.33’ünü oluşturmaktadır. Bu büyük çoğunluk, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasında etkili olduklarını belirtmiştir. Bu bulgu, koruyucu ve önleyici tedbirlerin iş sağlığı ve güvenliği yönetiminde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. İkinci kategoride, “Hayır”

diyen ve katılımcıların %6.67'sini temsil eden 3 tetkikçi, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin bazı durumlarda yetersiz kaldığını veya etkili olmadığını ifade etmiştir. Son olarak “Kısmen” yanıtını veren 9 tetkikçi, katılımcıların %20.00'sini oluşturmaktadır. Bu katılımcılar koruyucu ve önleyici tedbirlerin bazı durumlarda etkili olduğunu, ancak belirli alanlarda iyileştirmeler gerektiğini vurgulamışlardır. Bu sonuçlar, alınan tedbirlerin, kurumların özgün ihtiyaçlarına ve yapılarına göre daha fazla özelleştirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Katılımcı tetkikçilere ait bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

*K2: “Evet aksi takdirde belge alamazlar.”*

*K12: “Evet, yönetmelik ve ilgili yasal mevzuatı takip ettikleri gözlenmiştir.”*

*K19: “Evet. Yasal şartlara uymayan kurumlar ISO 45001 standardı belgesini alamazlar.”*

*K40: “Kurum kültürüne bağlı olarak bu standart İSG yasal şartlara uyum konusunda farklılık göstermektedir.”*

*K6: “Kısmen sağladığını düşünüyorum. Çünkü bazı yasal şartlara kurumun uyması için maddi olarak desteğe ihtiyacı oluyor. Bunu sağlayamazsa yasal şartlara da uymamış oluyor.”*

*K17: “Her ne kadar ISO 45001 İSG standardı belgesi almış olsalar da bazı kurumların yapısından dolayı veya yönetim olarak yasal şartlara uyum konusunda yetersiz kaldığı görülüyor.”*

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, okul veya kurum türüne göre uygulamanın etkinliğinde farklılık olup olmadığına dair değerlendirmeleri üç ana kategori altında incelenmiştir. İlk kategoride “Evet” diyen 29 tetkikçi, katılımcıların %64.44'ünü oluşturmaktadır. Bu katılımcılar, uygulamanın etkinliğinin okul veya kurum türüne göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, uygulamanın etkinliğinin eğitim kurumlarının türüne göre değişiklik gösterebileceğine dair yaygın bir kabul olduğunu ortaya koymaktadır. “Hayır” diyen ve katılımcıların %13.33'ünü temsil eden 6 tetkikçi ise okul veya kurum türüne göre uygulamanın etkinliğinde önemli bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Son olarak “Kısmen” yanıtını veren 10 tetkikçi, katılımcıların %22.22'sini oluşturmaktadır. Bu katılımcılar uygulamanın etkinliğinde kısmi farklılıklar olduğunu, ancak bu farklılıkların her zaman belirgin olmadığını veya

tutarsız olabileceğini vurgulamışlardır. Bu sonuçlar uygulamanın etkinliğinin okul ve kurum türüne göre daha iyi anlaşılabilmesi için daha ayrıntılı analizler ve karşılaştırmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Katılımcı tetkikçilere ait bazı ifadelerle aşağıda yer verilmiştir.

*K1: “Evet, anaokullarında İSG riskleri daha az olduğundan bu kurumlarda uygulanmasının daha kolay olduğunu gözlemledim.”*

*K11: “Evet var. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde atölye ve laboratuvarlardan dolayı kullanılan makine ve teçhizat ilave tehlike arz etmekte. Bundan dolayı da bu okullarda 45001 İSG yönetim biçiminin uygun şekilde sürdürülmesi çok daha zor olmaktadır.”*

*K30: “Evet, ISO 45001 standardının en kolay ve etkili uygulandığı kurumlar yukarıdan aşağıya doğru, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerdir. En zor uygulanabilen okullar ise mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarıdır.”*

*K12: “Hayır, burada üst yönetimin vizyon ve misyonunun etkili olduğu kanaatindeyim.”*

*K15: “Hayır, okul yönetiminin bu işi sahiplenmesiyle doğru orantılıdır.”*

*K40: “Evet okul öncesi kurumlarda daha etkin uygulanabilmekte.”*

Araştırmaya katılan tetkikçilerin, TS ISO 45001 standardının okul ve kurumlarda uygulanmasının etkinliğine yönelik görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

**Tablo 2**

*Tetkikçilerin TS ISO 45001 Standardının Okul ve Kurumlarda Uygulanmasının Etkinliğine Yönelik Görüşleri*

| Kategori                              | N | Yüzde  | Tetkikçi Kodları                  |
|---------------------------------------|---|--------|-----------------------------------|
| Yasal zorunluluk ve güvenlik imajı    | 3 | %6.67  | K1, K9, K20                       |
| Pozitif ayrımcılık ve teşvik          | 5 | %11.11 | K2, K8, K21, K33, K40             |
| Anlaşılabilirlik ve inanç             | 3 | %6.67  | K3, K19, K30                      |
| Meslek liselerine özel ilgi           | 4 | %8.89  | K4, K11, K17, K25                 |
| Sürdürülebilirlik ve çalışan katılımı | 7 | %15.56 | K5, K10, K18, K24, K29, K37, K45  |
| Rehberlik ve denetim eksiklikleri     | 2 | %4.44  | K6, K11                           |
| Farkındalık oluşturma faaliyetleri    | 4 | %8.89  | K7, K14, K31, K39                 |
| Danışmanlık ve yetkinlik artırma      | 2 | %4.44  | K11, K12                          |
| Güvenlik kültürünün artırılması       | 5 | %11.11 | K12, K27, K28, K34, K44           |
| Finansal destek ve kaynak sağlanması  | 7 | %15.56 | K22, K32, K38, K39, K40, K41, K42 |
| Dokümantasyon ve dijitalleşme         | 3 | %6.67  | K15, K23, K36                     |
| Çalışan ve öğrenci katılımı           | 3 | %6.67  | K30, K43, K45                     |
| Yönetim ve ekip çalışması             | 7 | %15.56 | K24, K26, K30, K32, K35, K36, K44 |

Tablo 2’de, TSISO45001 standardının okul ve kurumlarda uygulanmasının etkinliğine yönelik tetkikçi görüşleri kategori olarak sınıflandırılmış ve yüzdelik dağılımlar ile tetkikçi kodları belirtilmiştir. Yasal zorunluluk ve güvenlik imajı %6.67 oranında yer alırken, pozitif ayrımcılık ve teşvik %11.11 ile temsil edilmiştir. Anlaşılabilirlik ve inanç %6.67 oranında değerlendirilmiş, meslek liselerine özel ilgi %8.89 oranında vurgulanmıştır. Sürdürülebilirlik ve çalışan katılımı %15.56 ile ön plana çıkmış, rehberlik ve denetim eksiklikleri %4.44 oranında belirtilmiştir. Farkındalık oluşturma faaliyetleri %8.89, danışmanlık ve yetkinlik artırma %4.44, güvenlik kültürünün artırılması %11.11, finansal destek ve kaynak sağlanması %15.56, dokümantasyon ve dijitalleşme %6.67, çalışan ve öğrenci katılımı %6.67 ve yönetim ve ekip çalışması %15.56 oranında ifade edilmiştir.

## Tartışma

ISO 45001 İSGYS faaliyet alanı, çalışan sayısı ve büyüklüğüne bakılmaksızın tüm iş yerlerinde uygulanabilmektedir (Darabont vd., 2017). Bu çalışma da ISO 45001 İSGYS'nin eğitim kurumlarında uygulanabildiğini göstermektedir. ISO 45001 iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin eğitim kurumlarında uygulanmasının etkinliğine dair elde edilen sonuçlar, literatürdeki bulgularla örtüşmektedir. İş sağlığı ve güvenliği (İSG) sistemlerinin etkin bir şekilde uygulanmasının kurumların genel güvenlik kültürünü güçlendirdiği ve çalışanların farkındalığını artırdığı bilinmektedir. Örneğin Clarke (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, güçlü bir İSG yönetim sistemi uygulayan kurumların, çalışanlarının tehlikeleri daha iyi algıladıkları ve iş yerinde güvenli davranışlar sergiledikleri vurgulanmaktadır. Bu sonuç, araştırmaya katılan tetkikçilerin İSG farkındalığını artırmada etkili olduklarını belirtmeleriyle paraleldir. Çalışmanın bulgularının aksine Demirel (2022) araştırmasında, iş sağlığı ve güvenliği farkındalığının yetersizliği faktörünün öne çıktığını bildirmiştir.

ISO 45001 standardının yasal uyum süreçlerine katkısı üzerine elde edilen sonuçlar da, mevcut literatürle uyumludur. Gallagher ve ark. (2001) çalışmasında, İSG standartlarının yasal gerekliliklerle uyumlu olmasının, iş yerlerinde hem yasal riskleri azaltmada hem de güvenlik standartlarını yükseltmede kritik bir rol oynadığı ifade edilmektedir. Bu da, tetkikçilerin büyük çoğunluğunun ISO 45001'in yasal uyuma önemli katkı sağladığını belirtmesiyle örtüşmektedir. Bununla birlikte bazı özel durumlarda standardın yetersiz kalabileceği veya etkisinin sınırlı olabileceği de literatürde yer alan bir tartışmadır (Robson vd., 2007). Bu durum bazı katılımcıların ISO 45001'in sınırlı etkisini vurgulayan sonuçlarını desteklemektedir. Koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkinliği üzerine yapılan değerlendirmeler, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin temel amaçlarından birinin iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek olduğunu göstermektedir (Hale ve Hovden, 1998). Ancak, bu tedbirlerin etkinliği, kurumların yapısal ve organizasyonel özelliklerine göre değişiklik gösterebilir. Araştırmada bazı tetkikçilerin koruyucu ve önleyici tedbirlerin yetersizliğine işaret etmeleri, Hale ve Hovden'in (1998) çalışmalarında belirtildiği gibi, uygulamaların yerel koşullara uyum sağlamadığında etkinliğini kaybedebileceğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulgularının aksine Yavuz ve Gür (2021) çalışmalarının sonucunda araştırma sonuçları, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği (İSG) algı düzeyinin medeni durum, aylık gelir, eğitim düzeyi, cinsiyet, pandemi sürecinde alınan

İSG önlemleri ve çalışılan kurum gibi etkenlerin bu algı üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını saptamıştır.

Eğitim kurumlarında ISO 45001 uygulamalarının etkinliğinde farklılık olup olmadığına dair sonuçlar, eğitim kurumlarının kendine özgü yapısal ve kültürel dinamiklerinin İSG uygulamalarının etkinliğini nasıl etkileyebileceğine dair tartışmaları gündeme getirmektedir. Örneğin, meslek liseleri gibi daha teknik eğitim veren kurumlarda, İSG yönetim sistemlerinin etkinliğinin diğer okul türlerine göre daha belirgin olması beklenebilir (Reason, 2016). Bu bağlamda bazı tetkikçilerin okul veya kurum türüne göre uygulamanın etkinliğinde farklılıklar olduğunu belirtmeleri, literatürdeki bu görüşle uyumludur.

### **Sonuç**

Bu çalışmada, ISO 45001 İSGYS'nin eğitim kurumlarında uygulanmasının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için yarı-yapılandırılmış bir anket kullanarak Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan, 45 baş tetkikçiden veriler toplanmıştır.

Araştırmaya katılan tetkikçilerin işveren veya işveren vekili rollerinin uygulanmasına ilişkin katkılarını değerlendiren yanıtlar, İSG farkındalığının artırılmasında etkili olduklarını göstermektedir. Katılımcıların çoğu, çalışanların ihtiyaç ve beklentilerinin karşılandığını ve çalışan katılımının sağlandığını belirtmektedir. Ancak bazı katılımcılar, bu süreçlerde eksiklikler olduğunu ifade etmektedir. Kurumların İSG politikalarının zaman zaman yetersiz kaldığına dair görüşler dile getirilmekte, bu politikalarda iyileştirme gerekliliğine dikkat çekilmektedir. ISO 45001 standardının yasal uyum çerçevesinde kurumlara katkı sağlama durumu standardın büyük ölçüde etkin olduğunu göstermekte, ancak bazı durumlarda sınırlı etki gözlemlenmektedir. Koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasında etkili olma durumu, çoğunlukla olumlu değerlendirilmekte ancak bazı alanlarda daha fazla özelleştirme gerektiği belirtilmektedir. Okul veya kurum türüne göre uygulamanın etkinliğinde farklılık olup olmadığına dair sonuçlar kurum türüne göre değişikliklerin olabileceğini işaret etmekte ancak bu farklılıkların her zaman tutarlı olmadığı vurgulanmaktadır. TS ISO 45001 standardının okul ve kurumlarda uygulanmasının etkinliği üzerine yapılan tetkikçi değerlendirmeleri, standardın genel olarak olumlu karşılandığını ve bazı alanlarda iyileştirmeler gerektiğini ortaya koymaktadır.

## Öneriler

Yapılan çalışma, ISO 45001 İSGYS'nin eğitim kurumlarında uygulanmasının genel olarak olumlu etkileri olduğunu ancak etkinliğinin artırılması için bazı stratejik planlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Kurumlar, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki farkındalıklarını artırmak için periyodik ve güncel eğitimler sunmalıdır. Eğitimlerin içerikleri, iş yerinde karşılaşılan spesifik riskleri ve tehlikeleri ele almalı ve çalışanların İSG konusunda bilinçlenmelerini sağlamalıdır. Ayrıca, bu eğitimlerin sürekli iyileştirme yaklaşımı ile desteklenebilir.
2. Araştırma sonuçları, okul veya kurum türüne göre uygulamanın etkinliğinde farklılıklar olabileceğini göstermektedir. Bu farklılıkların nedenleri incelenerek İSG politika ve uygulamalarının kurum türüne göre özelleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin meslek liseleri gibi teknik eğitim veren kurumlarda iş sağlığı ve güvenliği riskleri diğer okul türlerine göre daha fazla olabilir. Bu nedenle, İSG politikaları her kurumun özgün ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir.
3. Araştırma sonuçları, çalışan katılımının sağlandığını belirtmekle birlikte bazı süreçlerde eksiklikler olduğunu işaret etmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi için İSG komiteleri ve gönüllü çalışma gruplarının oluşturulması faydalı olabilir. Bu komiteler, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği süreçlerine aktif olarak katılmalarını ve kendi görüşlerini dile getirmelerini sağlayabilir.
4. Araştırma sonuçları, kurumların İSG farkındalığını artırmada genel olarak başarılı olduğunu ancak bazı alanlarda yetersizliklerin bulunduğunu göstermektedir. Bu durumu iyileştirmek için kurumsal iletişim stratejilerinin geliştirilmesi önerilebilir. Kurumlar, İSG ile ilgili önemli bilgileri, başarıları, güncellemeleri ve iyi uygulamaları düzenli olarak çalışanlarla paylaşmak için etkili iletişim (dijital bültenler, iç iletişim platformları, posterler ve bilgilendirme toplantıları gibi) araçları kullanılabilir.

## Extended Summary

### Introduction

In contemporary educational settings, face-to-face education occurs in physical spaces designed according to specific standards to encourage student socialization and active participation. Schools provide students with opportunities for active engagement, hands-on learning, and immediate support as needed. Thus,

the creation of healthy and safe educational environments is crucial for effective teaching and learning process. Research has shown that such environments significantly enhance learning outcomes (Kibriya & Jones, 2021). In recent years, our country has seen the implementation of international health and environmental management systems across educational institutions to promote and maintain optimal health and safety conditions. Among these, the Occupational Health and Safety Management System (OHSMS) plays a critical role in schools. However, the effects of this standard's implementation in educational settings have not yet been systematically evaluated. This study aims to assess the implementation of the ISO 45001 Occupational Health and Safety Management System (OHSMS) in educational institutions. The World Health Organization (WHO) defines health as “a state of complete mental, physical and social well-being, and not merely the adverse effects of health.” In this context, employee health can be expressed as the health status of the individual related to his job, and occupational safety practices can be expressed as the activities planned and implemented in order to protect from dangers arising from the conditions of work in the workplace, from situations that harm health, and to create a healthy and safe working environment (Friend et al., 2023).

## **Method**

This study was designed within the framework of a qualitative research model and conducted using content analysis and a semi-structured interview form. The study group, determined through purposive sampling, consisted of 45 auditors responsible for evaluating the implementation of the ISO 45001 Occupational Health and Safety Standard in educational institutions. These auditors are experts who have completed training programs provided by the Ministry of National Education (MoNE) and the Turkish Standards Institution (TSI). Data collection was carried out through an online form consisting of seven semi-structured questions. The validity and reliability of the interview form were ensured through expert reviews and a pilot study. The semi-structured interview method provided the researcher with the flexibility to adapt questions based on participants' responses and explore specific topics in depth. The collected data were analyzed using participant codes, percentages, and frequencies.

## Findings

The evaluations of auditors participating in the study regarding the implementation of the ISO 45001 Occupational Health and Safety Management System in educational institutions have been examined under various headings. While 73.33% of the auditors indicated that institutions are effective in raising awareness of occupational health and safety (OHS), 13.33% identified deficiencies in this area. Regarding the fulfillment of employee needs and the facilitation of participation, 57.78% of the auditors responded positively, whereas 15.56% pointed out inadequacies. The effectiveness of ISO 45001 in ensuring legal compliance was confirmed by 84.44% of the participants, although 11.11% noted that the standard's impact was limited in certain circumstances. In the area of protective and preventive measures, 73.33% of the auditors provided positive assessments, while 20% indicated that these measures were sometimes insufficient. Concerning the effectiveness of implementation according to the type of school or institution, 64.44% acknowledged differences, with 22.22% expressing that these differences were not always consistent. In conclusion, the auditors' evaluations suggest that while the ISO 45001 Standard is generally well-received, there is a need for improvements in specific areas.

## Discussion

ISO 45001 OHSMS can be implemented in workplaces of all sizes and sectors, including educational institutions (Darabont et al., 2017). This study demonstrates that ISO 45001 is effectively applied in educational settings, and the findings align with existing literature. Research shows that effective OHS systems enhance safety culture and employee awareness. Clarke (2006) noted that institutions with robust OHS management see better hazard perception and safer behaviors among employees, which is consistent with the auditors' reports in this study. Regarding legal compliance, the study's findings align with Gallagher et al. (2001), who emphasized the role of OHS standards in reducing legal risks and improving safety. However, some auditors noted limited impacts of ISO 45001, a point also discussed in the literature by Robson et al. (2007). The effectiveness of protective and preventive measures, a key goal of OHS systems, varies with organizational characteristics (Hale & Hovden, 1998). Some auditors in this study pointed out inadequacies in these measures, supporting the idea that practices must be adapted to local conditions to maintain effectiveness. Finally, the study

highlights that the effectiveness of ISO 45001 can differ depending on the type of educational institution. This aligns with Reason (1997), who suggested that vocational schools may experience more pronounced benefits from OHS systems compared to other school types.

## **Conclusion**

The auditors' responses indicate that their roles in implementing employer responsibilities have been effective in raising OHS awareness. Most participants noted that employee needs and expectations were met, and participation was encouraged. However, some highlighted deficiencies in these processes. There are concerns about the adequacy of OHS policies, with a need for improvements. The ISO 45001 Standard is generally effective in ensuring legal compliance, though some limitations were observed. While protective and preventive measures are mostly viewed positively, further customization is necessary in some areas. The effectiveness of the standard varies by school or institution type, suggesting that these differences are not always consistent. Overall, the auditors' evaluations show that while the ISO 45001 Standard is well-received, improvements are needed in certain areas.

## **Suggestions**

The implementation of the ISO 45001 OHSMS in educational institutions should be actively encouraged. To support this initiative, adequate budgeting is essential for addressing identified hazards and risks. It is crucial to maintain the continuity of the standard's implementation, supplemented by ongoing awareness training. Furthermore, conducting root cause analyses of accidents within the institution is necessary, with subsequent preventive measures implemented to avoid recurrence.

---

**Yazar Katkıları:** Bu makaleye her bir yazar eşit oranda katkı sağlamıştır..

**Çıkar Çatışması:** Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

**Etik Beyanı:** Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem

yapmadığımızı beyan ederiz. Aynı zamanda tüm yazarların çalışmaya katkıda bulunduğu, yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını, tüm etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

**Etik Kurul İzni:** Araştırma ile ilgili, İstanbul Gedik Üniversitesi Etik Kurul Komisyonunun 28.03.2024 tarihli ve 2024/3 sayılı toplantısında, araştırmanın etik olarak uygun olduğuna ilişkin 330054 barkod numaralı karar alınmıştır.

**Finansman:** Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

**Telif Hakları:** Millî Eğitim dergisinde yayımlanan çalışmaların Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

**Veri Kullanılabilirliği Beyanı:** Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

**Yazma Yardımı için Yapay Zeka Kullanımı:** Yazma yardımı için yapay zekâ kullanılmamıştır.

---

### Kaynakça

- Abidin, A. U., Nurmaya, E. M., Hariyono, W., & Sutomo, A. H. (2021). Implementation of occupational safety and health management system (OSHMS) on work-related accident rate in the manufacturing industry, Indonesia. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 933(1), 012037. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/933/1/012037>
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 62-82.
- Christensen, L. B., Johnson, B. R., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (A. Aypay, Ed. Trans.). Anı Yayıncılık.
- Clarke, S. (2006). The relationship between safety climate and safety performance: A meta-analytic review. *Journal of Occupational Health Psychology*, 11(4), 315–327. <https://doi.org/10.1037/1076-8998.11.4.315>
- Creswell, J.W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev.: M. Bütün & S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Darabont, D. C., Moraru, R. I., Antonov, A. E., & Bejinariu, C. (2017). Managing new and emerging risks in the context of ISO 45001 standard. *Calitatea*, 18(S1), 11-14.
- Demirel, C. (2022). *ISO 45001 iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin uygulanması üzerine bir araştırma: Çanakkale ili örneği* [Yüksek lisans tezi] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Friend, M., Friend, M. A., Kohn, J. P., & Kohn, J. (2023). *Fundamentals of occupational safety and health*. Rowman & Littlefield.
- Gallagher, C., Underhill, E., & Rimmer, M. (2001). *Occupational health and safety management systems: A review of their effectiveness in securing healthy and safe workplaces*. National Occupational Health and Safety Commission. [https://www.safeworkaustralia.gov.au/system/files/documents/1702/ohsmanagementsystems\\_reviewofeffectiveness\\_nohsc\\_2001\\_archivepdf.pdf](https://www.safeworkaustralia.gov.au/system/files/documents/1702/ohsmanagementsystems_reviewofeffectiveness_nohsc_2001_archivepdf.pdf)

- Gökçe, A. (2020). İş sağlığı ve güvenliği açısından iş güvenliği kültürünün önemi üzerine bir odak grup çalışması. *Ergonomi*, 3(2), 82-95.
- Hale, A. R., & Hovden, J. (1998). Management and culture: The third age of safety. A review of approaches to organizational aspects of safety, health, and environment. In A. M. Feyer & A. Williamson (Eds.), *Occupational injury: Risk, prevention and intervention* (pp. 129–165). Taylor & Francis.
- Kibriya, S., & Jones, G. (2021). The impact of a safe learning environment in schools on students' learning outcomes: Evidence from Tanzania. *Quality Assurance in Education*, 29(1), 15–28.
- Krippendorff, K.H. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). *MEB istatistikleri örgün eğitim*. [https://sgb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2023\\_09/29151106\\_meb\\_istatistikleri\\_organ\\_egitim\\_2022\\_2023.pdf](https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_09/29151106_meb_istatistikleri_organ_egitim_2022_2023.pdf)
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *2023 yılı sağlık ve güvenlik hizmetleri değerlendirme raporu*. [https://merkeziisgb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2024\\_04/17092203\\_2023\\_yili\\_saglik\\_ve\\_guvenlik\\_hizmetleri\\_degerlendirme\\_raporu.pdf](https://merkeziisgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_04/17092203_2023_yili_saglik_ve_guvenlik_hizmetleri_degerlendirme_raporu.pdf)
- Mullen, J., Thibault, T., & Kelloway, E. K. (2024). Occupational health and safety leadership. In L. E. Tetrick, G. G. Fisher, M. T. Ford, & J. C. Quick (Eds.), *Handbook of occupational health psychology* (3rd ed., pp. 501–516). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000331-025>
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. Demir, Çev. Ed.ler). Pegem Akademi.
- Polat, A. (2022). Nitel araştırmalarda yarı-yapılandırılmış görüşme soruları: Soru form ve türleri, nitelikler ve sıralama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 161-182.
- Reason, J. (2016). *Managing the risks of organizational accidents*. Routledge.
- Robert, A. D., & Boullaguet, A. (1997). *L'analyse de contenu*. Presses Universitaires de France.

- Robson, L. S., Clarke, J. A., Cullen, K., Bielecky, A., Severin, C., Bigelow, P. L., & Mahood, Q. (2007). The effectiveness of occupational health and safety management system interventions: A systematic review. *Safety Science*, 45(3), 329–353. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2006.07.002>
- Yavuz, Ş., ve Gür, B. (2021). Sağlık kurumlarında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği yönünden algı düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(68), 961–974. <https://doi.org/10.26450/jshsr.2401>